

Klamydiaepidemin – orsaker, konsekvenser och åtgärder

22 oktober 2009

Jens Boman

Läkare vid Smittskyddsinstitutet och
Smittskyddsläkare i Västerbotten

Upplägg

A. Klamydiaepidemin

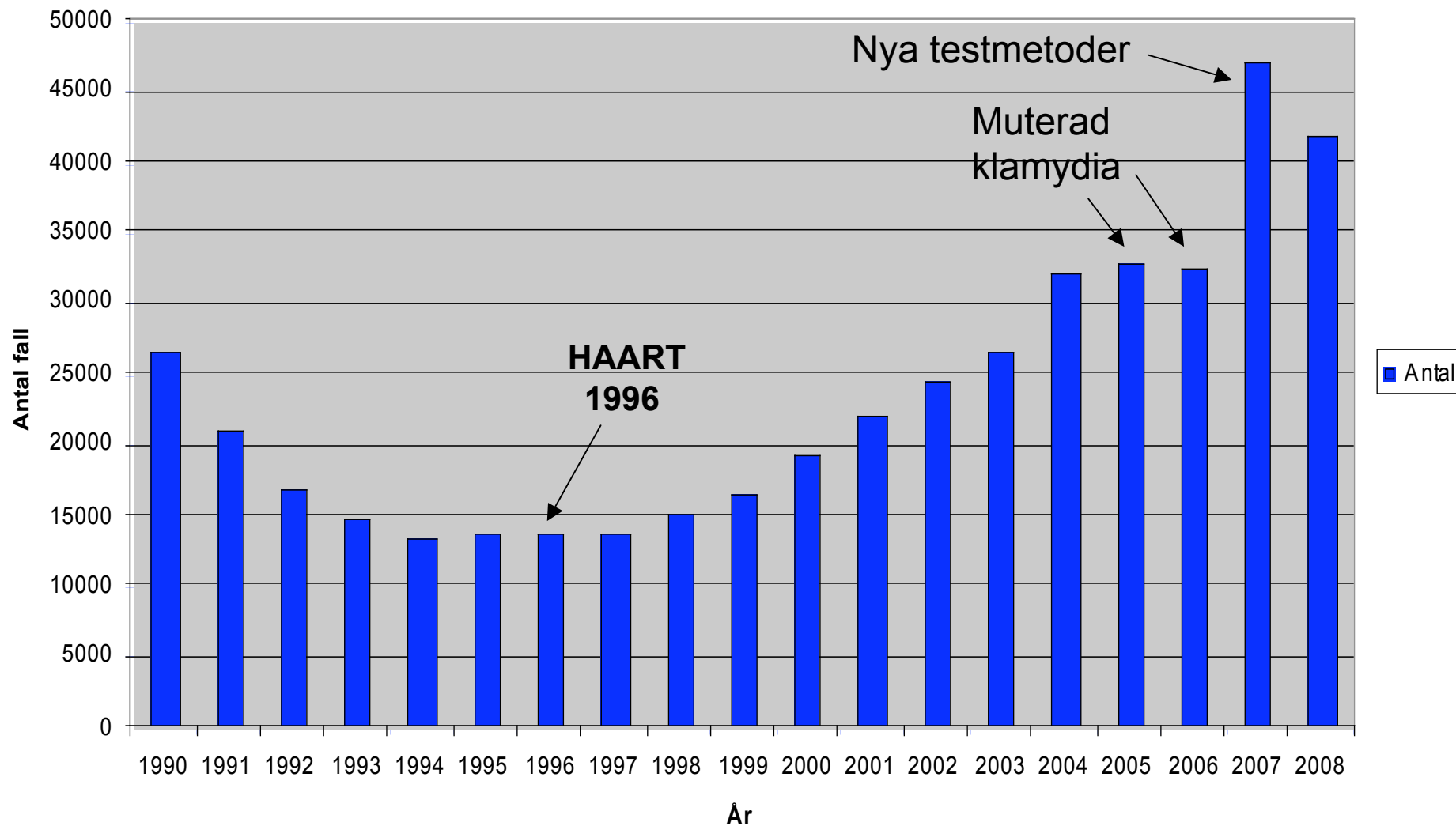
B. Orsaker till epidemin

C. Konsekvenser

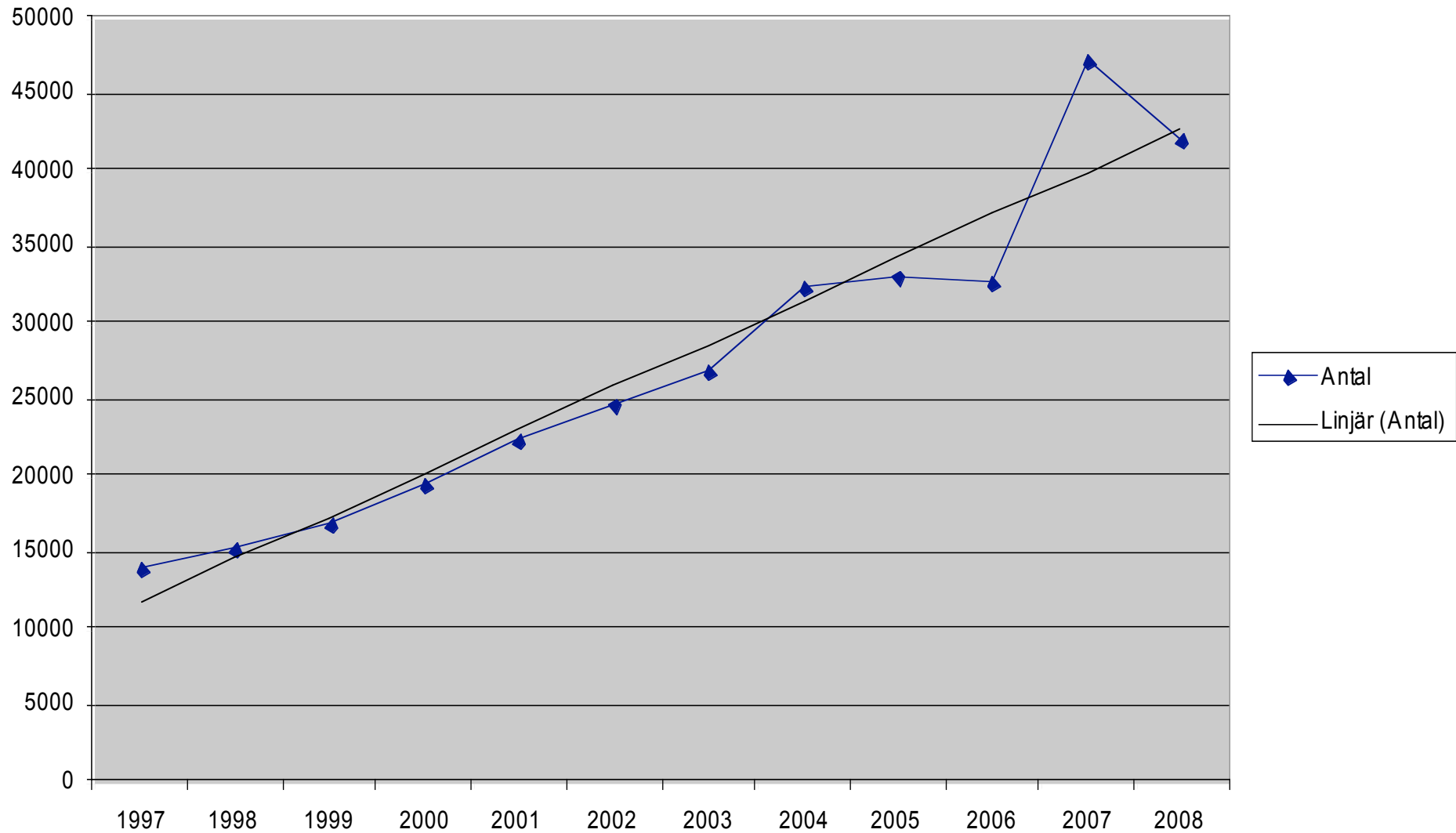
D. Åtgärder

A. Klamydiaepidemin

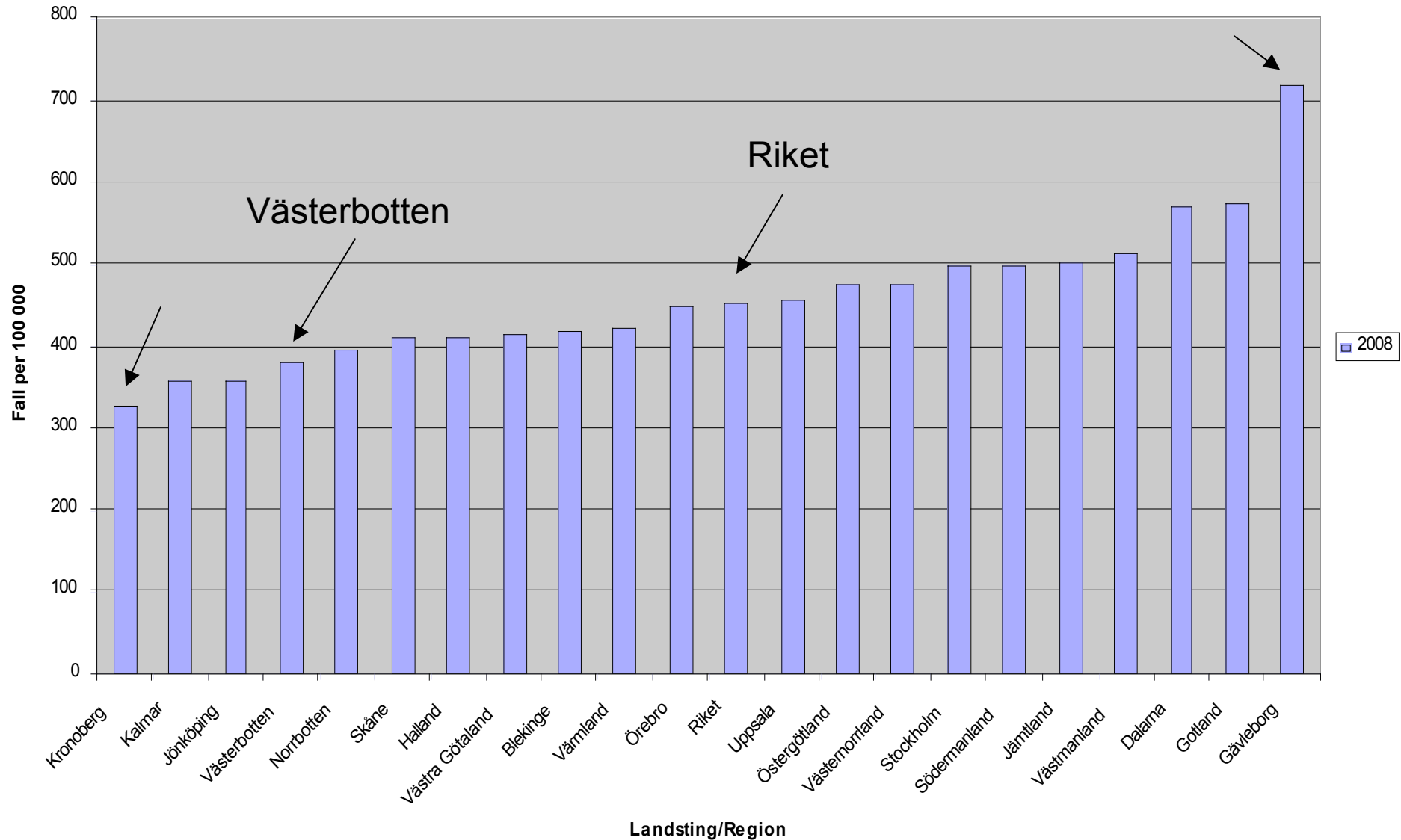
Klamydia Sverige 1990-2008

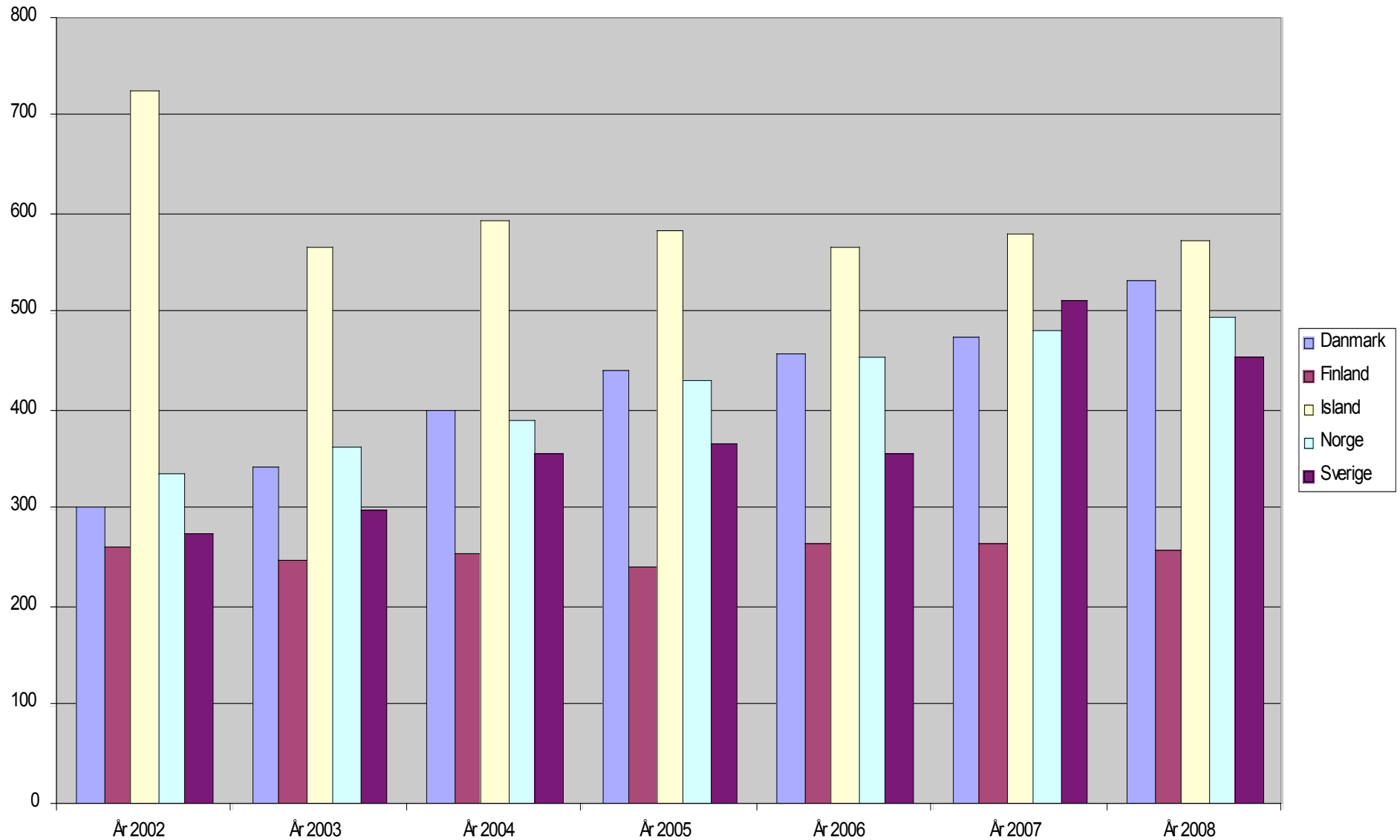
Klamydiatrend 1997-2008

Klamydia Sverige 2008

Klamydia i Norden 2002-2008

B. Orsaker

Varför så mycket klamydia?

- Klamydia är mycket smittsamt
- Långvarigt bärarskap utan behandling
- Många smittade saknar symptom
- Hög förekomst – stor risk att bli smittad vid oskyddat sex med ny eller tillfällig partner
- Man blir inte immun efter klamydiainfektion
- Ändrat sexuellt beteende: fler sexpartners, fler tillfälliga sexkontakter, fler har sex första kvällen + förlängd ungdomstid (förstföderskor blir äldre)
- Låg kondom användning – alkohol bidrar

Har antal sexpartner betydelse?

Boman J, Turpeinen D, Kallings I, Juto P, Dillner J

8th European Congress of Clinical Microbiology and Infectious Diseases,
Lausanne, Switzerland, May 25-28, 1997

**Prevalence of antibodies to *Chlamydia trachomatis* as
measured by EIA and MIF in relation to sexual behaviour**

274 kvinnor stratifierade efter antal sexpartner

Kvinnor (17-47 år, medel 29,1) 1 sexpartner: 2/49 (4%)

Kvinnor (17-46 år, medel 29,7) >10 sexpartner: 28/43 (65%)

Riskökning (Odds Ratio) 43,9 (CI 9-303), p < 0.00000001

Skyddar kondom mot klamydia?

Ja, kondom ger ett 90%-igt skydd vid sex med klamydiasmittad partner

Niccolai LM et al. STI 2005;81:323-325

C. Konsekvenser

Sterilitet

- Sterilitet efter äggledarinflammation (salpingit)
- Studie på 244 ofrivilligt barnlösa par i Umeå
 - Skadade äggledare hos 37/107 (35%) kvinnor med verifierad infertilitetsorsak
 - Genomgången klamydiainfektion hos 46% - kvinnor med friska äggledare 16% - riskökning 4,6 gånger
 - Idahl A et al. Human Reproduction 2004;19:1121-26
- Klamydia kan ha negativ effekt även på manlig fertilitet – låga spermietal
 - Joki-Korpela P et al Fertility and Sterility 2009;91:1448-50

Utomkvedshavandeskap

År 2007 – Sverige

- Födslar 107 170
- Legala aborter 37 204
- Utomkvedshavandeskap 2 210
- Relationen U/F = 2,1% hos alla kvinnor
- Relationen U/F = 7,9 % hos 15-19 år
- Klamydiasmittade kvinnor har minst en fördubblad risk för utomkvedshavandeskap
 - Bakken I et al STD 2007;34:166-169

D. Åtgärder

Finland

- Låg och stabil klamydiaförekomst
- Låg och sjunkande frekvens tonårsaborter
- Låg förekomst av livmoderhalscancer

Information om Finland

- Reproduktiv hälsa i Finland och Sverige
 - Dan Apter och Lena Marions, 2009;169:53-58, Finska Läkaresällskapets Handlingar
- RFSU (YouGov Zaperas) - januari 2009 Nordisk sex- och kondomundersökning
 - 4 254 kvinnor och män 15-64 år i
 - Sverige, Danmark, Norge, Finland
- Socialdepartementets arbetsgrupp för förebyggande av oönskade graviditeter
 - **Rapport S 2008/3709/HS, sid 37-38**

Finland - orsaker?

- *Färre som har sex?*
 - Nej
- *Färre sexpartner?*
 - Nej – men sedan 2002 ses förändrat beteende hos finska tonåringar med färre samlag, färre antal partner, förbättrad preventivmedelsanvändning, minskat antal aborter
- *Fler konsekventa kondomanvändare?*
 - **Ja – både bland yngre och äldre!**

Preventivmedel

Preventivmedel vid sex hos personer 15-20 år

Vilken preventivmetod använder du vanligen?

Ingen preventivmetod: Sverige 21%, Finland 8%

Sverige: p-piller vanligast preventivmedel

Finland: kondom vanligast preventivmedel

Kondom är det självklara valet vid sex med penetration:

Sverige 28%, Finland 48%

Fokus inom hälso- och sjukvården har varit på sekundärprevention

Upptäcka de som redan bär på smitta

- Opportunistisk klamydiascreening
- Provtagning vid misstanke om klamydia
- Smittspårning

Nytt fokus - primärprevention

- Till skillnad från sekundärprevention har primärprevention även effekt på andra STI inklusive hiv!
- Ska man ösa en båt som läcker vatten, tätta sprickorna eller göra både och?

Optimalt: Att göra både och!

Men hur ska vi gå till väga?

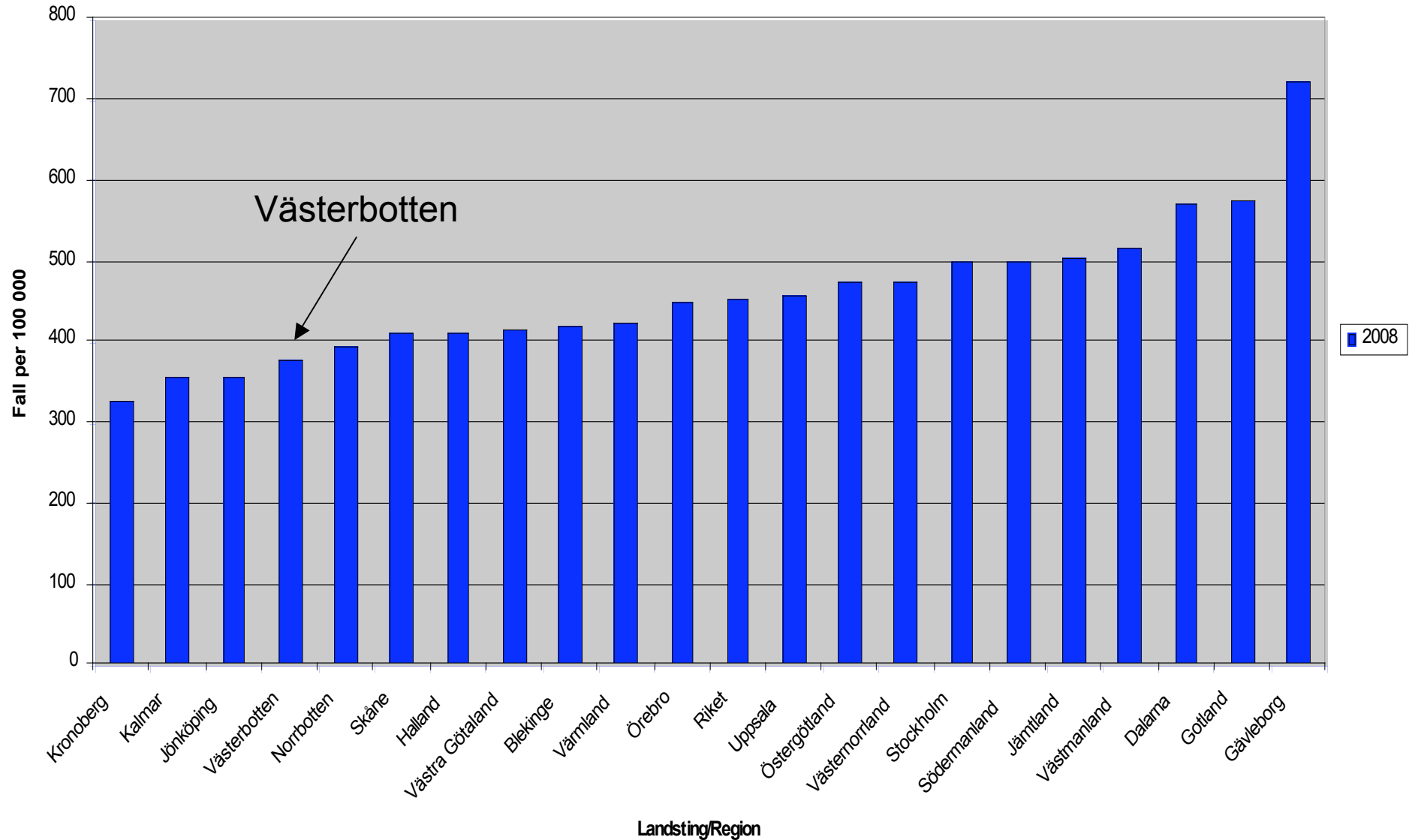
Socialstyrelsen

Nationell handlingsplan för klamydiaprevention

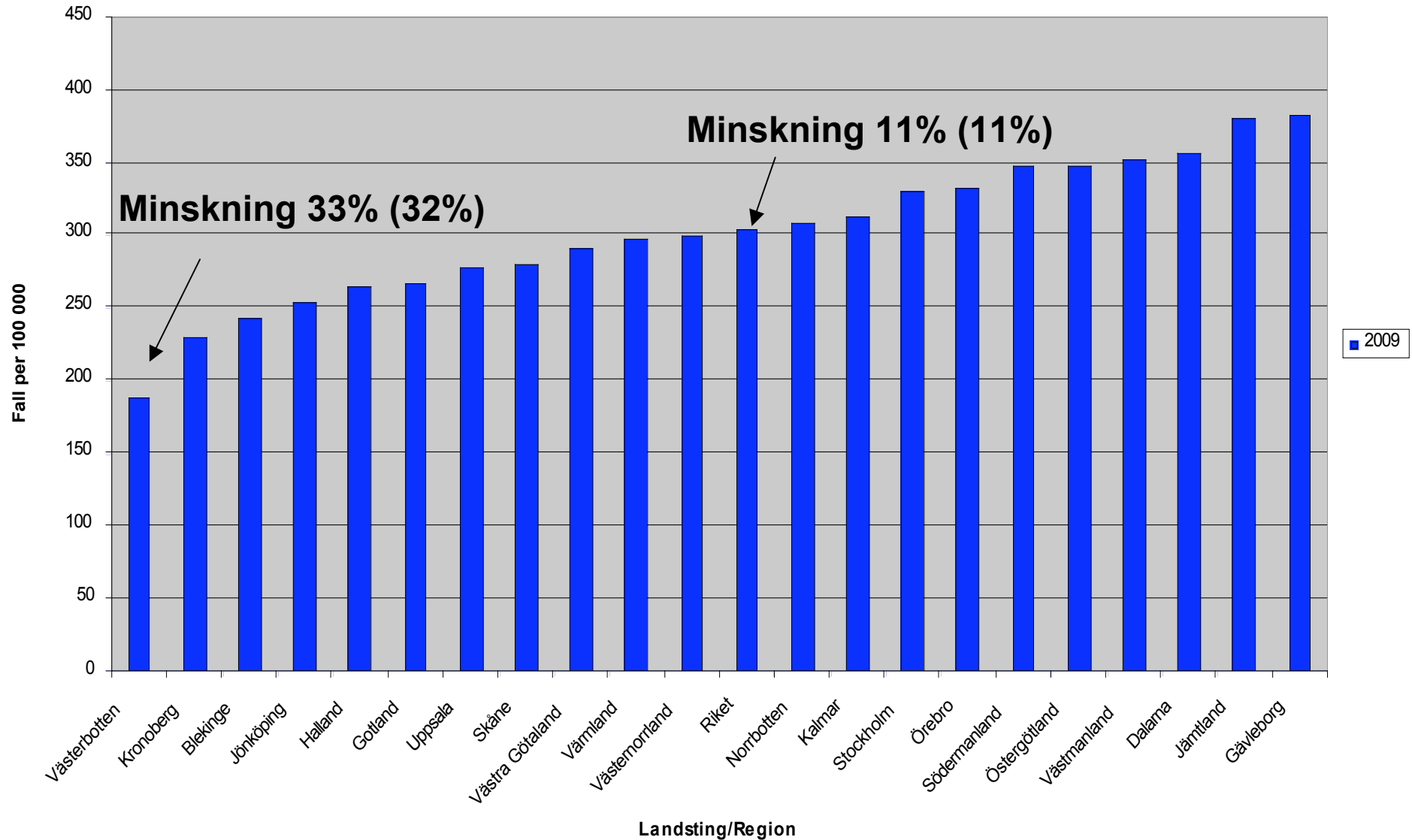
Med fokus på ungdomar och unga vuxna
2009-2014

- **Hälso- och sjukvården**
- **Skolan**

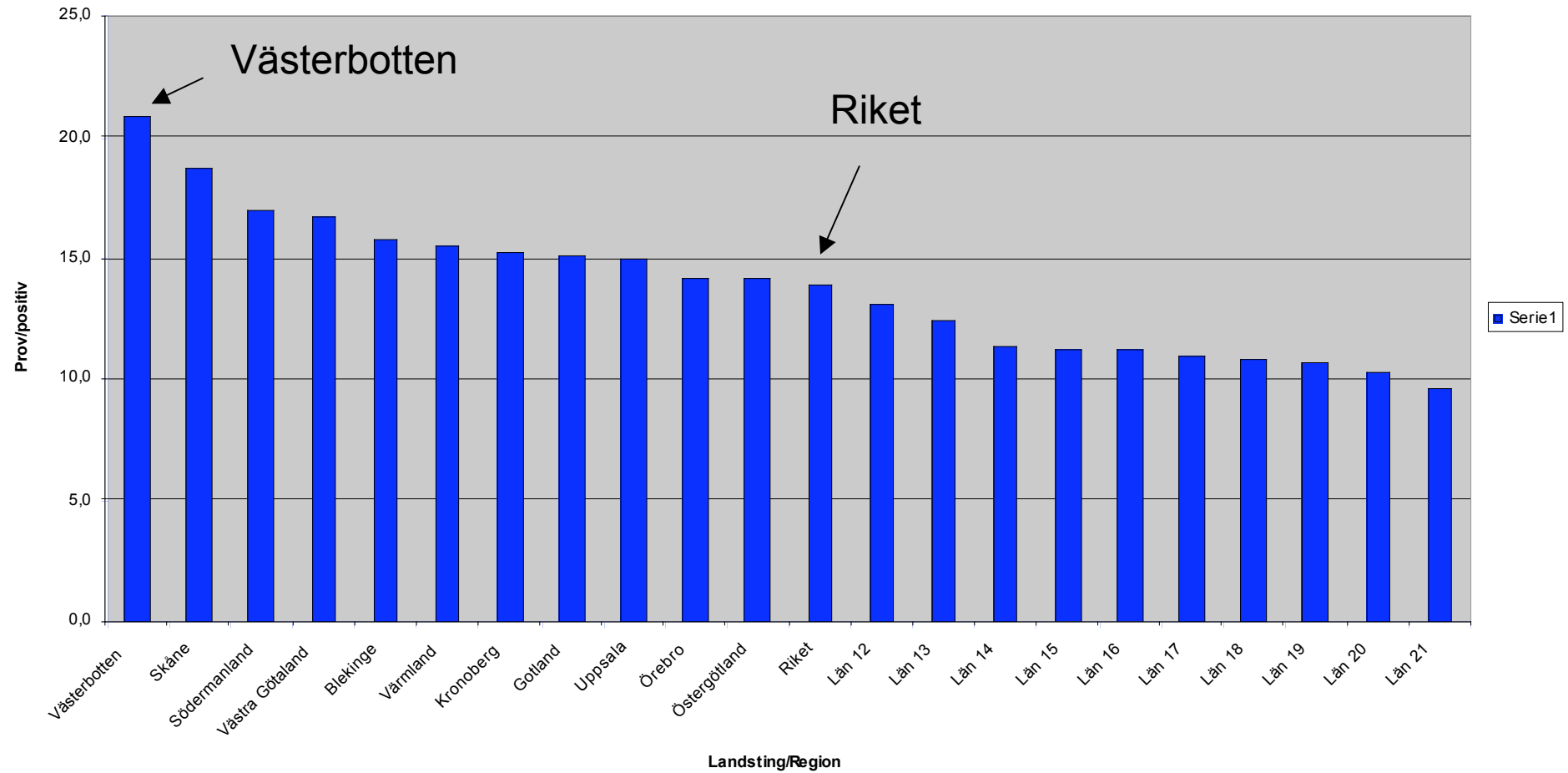
Klamydia Sverige 2008

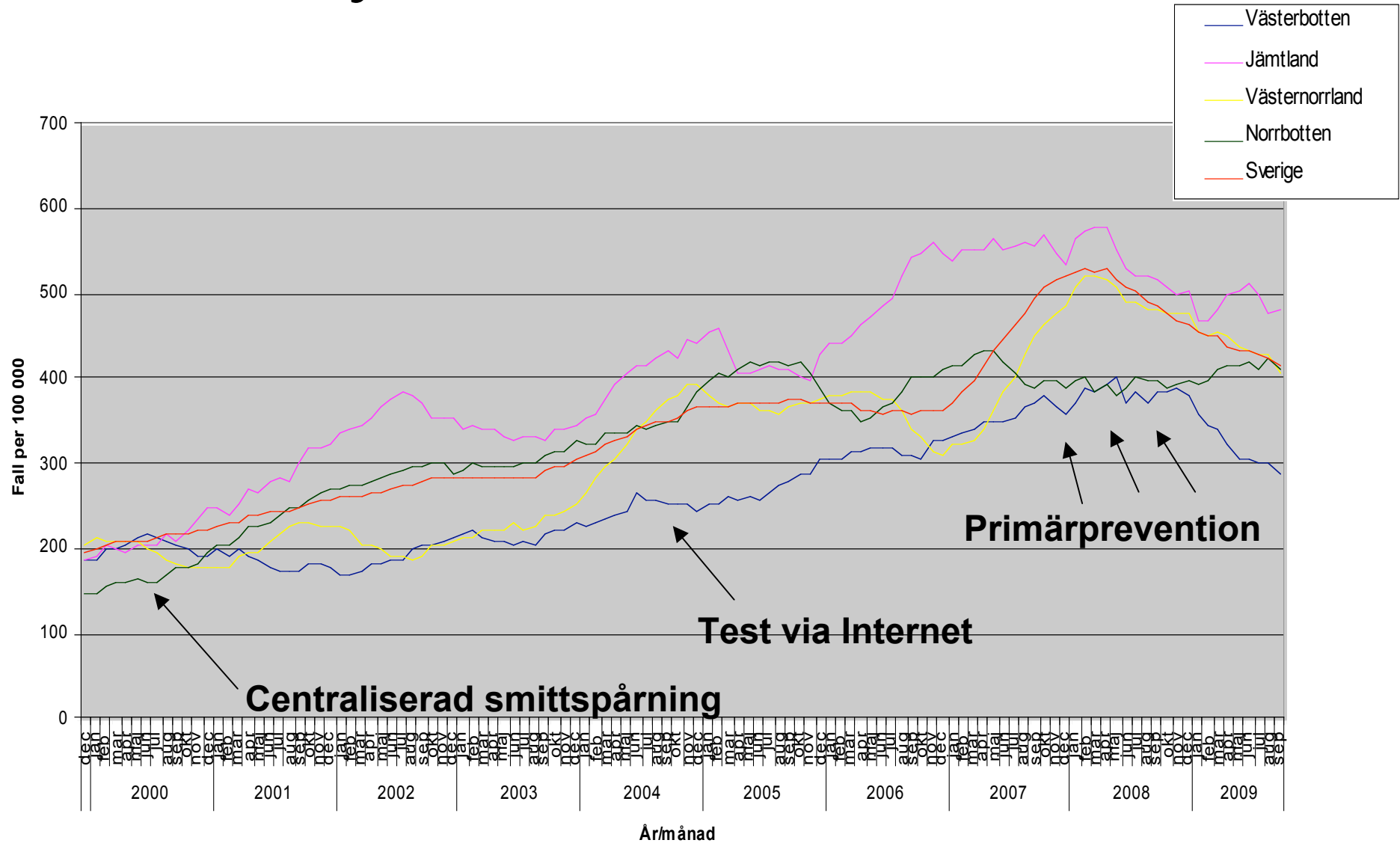
Klamydia Sverige jan-sept 2009

Antal klamydiaprov/positivt prov 2009

Klamydia Norrland 2000-2009

Västerbotten 2008-2009

- Bred satsning med både primär- och sekundärpreventiva åtgärder
 - God tillgänglighet – Drop-in, Internet
 - Checklista till alla BM-mottagningar
 - Effektiv centraliserad smittspårning

 - Utbildning och information
 - Ökad tillgång på kondomer
 - Reflekterande “motiverande” samtal